

Bijpraatsessie Burgerweeshuis - 26-3-2024

DE KUNST OM VAN RICHTING TE VERANDEREN

Een gedachtewisseling over de inzet van de burgerbeweging, op dit moment.

Inleiding

Op 26 maart 2024 vond, in het Burgerweeshuis te Deventer, een nieuwe 'Bijpraatsessie' plaats, met reflectie op de inzet van de burgerbeweging, op dit moment. Op deze bijeenkomst vond – in informele sfeer – een gedachtewisseling plaats binnen een gemêleerd gezelschap van circa 80 natuurbeschermers, lokale energie-initiatiefnemers, ambtenaren, onderzoekers en ondernemers uit Overijssel. Onderstaand treft u het verslag van de avond en de inzichten die deze Bijpraatsessie opgeleverd heeft.

Ervaringen delen

'Hoe ontwikkelen we, in Overijssel, de kunst van richting te veranderen?' schreven wij in de uitnodiging. De praktijk blijkt weerbarstig. Iedere vorm van klimaat- en natuurbeleid heeft een prijs, en iedere verandering – hoe inspirerend ook – roept weerstand op. Hoe delen we onze successen, inspiraties en het plezier van wat we samen doen? En hoe helpen we de mensen die buiten de boot dreigen te vallen? Iedereen is welkom om ervaringen te delen.

De roaring twenties

Andrea Kuiper-Vos, de directeur van Natuur en Milieu Overijssel, heette iedereen van harte welkom. 'We leven in roerige tijden,' vertelde ze, 'die je zou kunnen vergelijken met de roerige jaren twintig van de vorige eeuw: The roaring twenties. En nu we worden geconfronteerd met veel complexe vraagstukken, is er behoefte aan houvast en een heldere richting. We hebben een nieuw verhaal nodig. En het is aan ons, als natuur- en milieubeweging, om daar een bijdrage aan te leveren.'

De eigen gemeenschap is belangrijk

De inleiding bij deze avond werd verzorgd door Lise Jans, associate professor Sociale-Omgevingspsychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Gespecialiseerd in de rol van lokale initiatieven in de duurzaamheidstransitie gaf zij ons een inkijkje in de meest actuele inzichten over de motieven en effecten van lokale initiatieven.

- *Wat motiveert betrokkenheid bij een lokaal energie initiatief?*
Veel mensen denken dat financiële prikkels de belangrijkste motivator zijn, maar wetenschappelijk onderzoek toont aan dat betrokkenheid bij milieu, identificatie met de buurt en contact met burens vaak veel belangrijker zijn.
- *Kan een lokaal energie-initiatief deelnemers intrinsiek motiveren om duurzaam te handelen?*
Ja, als het initiatief ook echt van onderop, uit de eigen gemeenschap opgezet is. Of als de eigen groep in ieder geval een zichtbare, eigen invloed heeft. Door overheden en bedrijven (extern) opgezette initiatieven hebben wat dit betreft dus veel minder effect.
- *Wat is de invloed van lokale energie-initiatieven op niet-deelnemers?*
Hier biedt de wetenschap geen eenduidig antwoord op. Als het initiatief vanuit de eigen gemeenschap is opgezet, kan dit effect heel positief zijn. Maar er is ook een groep die niet wil aanhaken en zich, soms, juist afzet tegen de normen en motieven van deelnemers aan het initiatief.

Al met al, concludeert dr. Lise Jans, kunnen lokale initiatieven een belangrijke, zelfs leidende rol in de duurzaamheidstransitie spelen. Zolang de invloed vanuit de eigen gemeenschap daarin goed zichtbaar is.

Hoe bereik je wie je niet bereikt?

De inleiding van Lise Jans gaf aanleiding tot vragen en discussie.

- Hoe bereik je wie je niet bereikt?
Vooral via mensen uit eigen lokale gemeenschap. Dus niet zozeer met mails of folders, maar gewoon door mensen aan te spreken op het schoolplein. En door lokale initiatieven te verbreden naar bijvoorbeeld voetbalclubs.
- Veel initiatieven zijn van relatief hoogopgeleide, rijke mensen.
Energietransitie moet niet alleen duurzaam maar ook eerlijk zijn. Het is erg belangrijk dat we altijd goed kijken naar impact van beleid op andere mensen. Zeker ook op mensen die financieel niet makkelijk hebben. Opdat er geen mensen in de verdrukking komen, of zelfs helemaal buiten de boot vallen. *'Het is moeilijk groen doen als je rood staat.'*

- Verschil stad/platteland?

Je kunt de initiatieven in de stad inderdaad niet één op één vergelijken met initiatieven op het platteland. De sociale binding, en daarmee het lokale netwerk, van mensen op het platteland is vaak veel breder dan bij mensen in de stad. Dit biedt andere mogelijkheden en uitdagingen.

Een dans

Daniel Cohen Stuart, onze eigen NMO-collega voor jongerenparticipatie, inspireerde ons met een poëtisch *spoken word*-optreden.

Hij benaderde 'de kunst van richting te veranderen' vanuit het oogpunt van een wolk, als bron van verandering. Ritmisch en welluidend dansend met een wolk:

*'Ieder zo een perspectief,
Maar ik zie de kans,
Door de richting van verandering niet te zien als een opgave,
Maar als een dans.'*

Overijssel Overmorgen

Bij gelegenheid van haar 50-jarig jubileum heeft Natuur en Milieu Overijssel het initiatief genomen tot de campagne Overijssel Overmorgen. Hiermee keken we niet achterom maar juist vooruit. Wij vroegen aan bewoners van onze provincie wat zij belangrijk vinden, wat hun dromen en ideeën voor een groene en duurzame provincie zijn, en hoe wij eventueel kunnen samenwerken om hun straat, wijk, dorp of stad mooier te maken. Dit heeft tot veel reacties, ideeën en initiatieven geleid.

Maar liefst 46%(!) van de mensen heeft daarbij aangegeven dat ze aan de slag willen binnen het thema *Natuur in de Buurt*. Daartegenover wilden mensen binnen het thema *Grondstoffen, Hergebruik en Recycling* gemiddeld het meest hun mening geven, namelijk 33% van de mensen. En Overijsselaren hebben zelf ook veel ideeën. 37% mensen gaven aan nog andere thema's belangrijk te vinden die nog niet genoemd zijn binnen de campagne.

Een aantal van de concrete initiatieven die hierbij in beeld kwamen, hebben zich op deze bijpraatsessie gepresenteerd, onder het genot van een drankje, op de informele infomarkt na de pauze.

Dit betrof initiatieven op het gebied van:

- Duurzame Energie

Met onder meer Gerard Brakkee, die actief betrokken is bij meerdere lokale energiecoöperaties.

- Voedsel van dichtbij
Met onder meer Tomas de Gooijer, van Erve Westenenk, actief binnen het project Boer en Buur met Natuur.
- Biodiversiteit/ natuur in de buurt
Met onder meer Alice Snijders en Angelien Hoppen, die betrokken zijn bij diverse initiatieven met betrekking tot vergroening van de leefomgeving, zoals het project Groene Lopers in Overijssel.
- Leren over natuur en duurzaamheid
Met onder meer onze eigen collega Anke Haaksma, over diverse op educatie gerichte initiatieven voor kinderen en jongeren.
- Grondstoffen hergebruik & recyclen
Met onder meer Esther Bosgoed, van DOOR Upcycling, die van gebruikte materialen nieuwe producten maakt voor op kantoor en in huis

Terugblik en Vervolg

Wij hebben positieve reacties op de avond gekregen. Het is fijn om af en toe, in informele sfeer, met elkaar van gedachten te wisselen. De lezing van dr. Lise Jans bood nieuwe inzichten en helpt ons om onze aanpak te optimaliseren. En de gepresenteerde lokale initiatieven zetten zoden aan de dijk.

Eén aandachtspunt is wel het volgende: Het was een gemêleerd gezelschap, dat is mooi, met veel verschillende ervaringen, standpunten, belangen. Toch waren alle aanwezigen min of meer 'voor' duurzaamheid. En bovendien ontbraken er enkele doelgroepen die nodig zijn voor een goede afspiegeling van de samenleving. De burgerbeweging is al invloedrijk, maar – we hebben dit al vaker vastgesteld – kan en moet veel breder. Dus op dat vlak is er, ook in Overijssel, veel te winnen.